

Theory, Culture, and Society

Theory, Culture, and Society er navnet på det sociologiske og kulturteoretiske tidsskrift, der er blevet udgivet af Mike Featherstone siden begyndelsen af 80'erne. Men betegnelsen refererer også til et internationalt netværk eller forum, der har haft en ikke ubetydelig indflydelse på sociologi og kulturteori siden den beskedne begyndelse for to årtier siden. Siden er netværket vokset, og antallet af aktiviteter ligeledes og ikke mindst den internationale indflydelse.

Historie

Den historiske baggrund er i grunden ironisk, fordi tidsskriftet *Theory, Culture & Society* blev udgivet første gang i 1982 på et tidspunkt, hvor Storbritannien befandt sig i en økonomisk krise, og hvor Thatcher-regeringen var i gang med en kraftig beskæring af de engelske universiteter. I en engelsk sammenhæng var motivationen bag tidsskriftet at skabe et samlingspunkt for den interesse for kulturstudier, der var inspireret af den Kritiske Teori fra Tyskland og fransk poststrukturalisme.

En anden baggrund var Centret for Kulturstudier i Birmingham og den første conference om sociologisk kulturteori, som The British Sociological Association holdt i 1978 på universitetet i Sussex. Tidsskriftet blev udgivet fra det, der dengang var Teeside Polytechnic (nu University of Teeside) i Middlesbrough. Mike Featherstone anfører, at dette var et

sted, der bortset fra Østlondon, hørte til de fattigste dele af Storbritannien. Tidsskriftet begyndte altså at udkomme i den sociale, økonomiske og kulturelle periferi af Storbritannien. Featherstone anfører ligeledes, at fordi udgiverne og kredsen af bidragsydere befandt sig perifert og ikke orkede at kæmpe mod det engelske establishment og dets akademiske hierarki (Oxford, Cambridge og London), rettede de langt mere opmærksomheden mod det europæiske kontinent og USA for inspiration og kontakt. I 1996 flyttede *Theory, Culture, and Society* til Nottingham Trent University og 'The Theory, Culture, and Society-Center' blev etableret (Featherstone 1998).

Placering

Hidtil har *Theory, Culture, and Society's* faste støttepunkter i Storbritannien været universiteter uden for den britiske akademiske "magiske trekant": Oxford, Cambridge og London. Det har især været de institutioner, der tidligere var Polytechnics, men som nu er blevet universiteter. Fornemmelsen af at være i opposition er stadig levende, selvom flere af kredsens oprindelige grundlæggere nu er placeret på den "magiske trekants" universiteter. England er stadig præget af hierarkitænkning, for ikke at sige klassetænkning, også i universitetsverdenen. Den nuværende redaktionsgruppe befinder sig stadig i periferien på 'Theory, Culture, and Society-Center' ved Notting-

ham-on-Trent University, et tidligere polytechnic.

Med tiden har netværket også bredt sig til i USA, Europa og Sydamerika, især Brasilien.

Staben i 'Theory, Culture, and Society-Centret' i Nottingham er ikke større end en mindre institutstab, men det lykkes på een eller anden måde at producere de to tidsskrifter *Theory, Culture, and Society* og *Body and Society*. Fra 1999 udvides *Theory, Culture, and Society* til at udkomme 6 gange om året. Dertil kommer bogudgivelserne på Sage i *Theory, Culture, and Society*-bogserien. En ikke uvæsentlig del af forklaringen på *Theory, Culture, and Society* og dets succes ligger i en betydelig entusiasme, der har holdt sig i snart to årtier og i et dynamisk netværk og praktisk hjælp fra forlaget Sage.

Aktiviteter

Aktiviteterne begyndte som nævnt med tidsskriftet *Theory, Culture, and Society*. Siden 1990 blev der tilføjet en bogserie, i form af antologier og monografier. Udover tidsskriftet og bogserien har 'Theory, Culture, and Society-Centret' i det sidste tiår afholdt konferencer og begyndt udgivelsen af et nyt tidsskrift *Body and Society*. I 1992 blev der afholdt en konference i Pennsylvania, USA om globalisering. Den følgende konference blev holdt i 1995 i Berlin med temaet "Culture and Identity: City/Nation/World". Den tredje konference er planlagt til august 2000 i Amsterdam med temaet "Technological Culture". 1997 blev der i Nottingham afholdt en mindre konference om "Body Modification". Det sidste bidrag til rækken af aktiviteter består i "Ambersand", der er et nyhedsbrev.

I dag repræsenterer *Theory, Culture, and Society* et netværk uden skarpe grænser til andre fora for sociologi og kulturteori. Ser man på udgiverkredsen og rækken af artikelforfattere, er de fleste socio-

logiske teoretiske tematikker og forskningsfelter repræsenteret.

Theory, Culture, and Society er ikke baseret på nogen egentlig sociologisk eller kulturteoretisk doktrin bortset fra vægten på kulturstudier og den transdisciplinære tilgang. Featherstone og den nærmeste gruppe har diskuteret, om man skulle systematisere den tilgang, der er tale om, men man har ikke gjort det, og inderkredsen finder ikke anledning til en syntese eller kodificering. Det, der holder sammen, er egentlig kun de fælles inspirationskilder (Adorno, Kritisk Teori, Bourdieu, fransk dekonstruktivism og postmodernisme), et disciplintranscenderende perspektiv (fra litteraturvidenskab og Lacan til sociologisk kulturteori) og et sæt af fælles emner (det postmoderne samfund, globalisering, teknologi, populærkultur, naturbegreber, turisme etc.).

Man finder ikke nogen énmandssyntese i stil med Habermas, Giddens, Luhmann eller Bourdieu. Mike Featherstones egne publikationer kan ikke siges at være synteseskabende, og det samme gælder de øvrige forfattere i "inderkredsen".

Theory

Det er vanskeligt at karakterisere de enkelte artikler, der har været i bragt i *Theory, Culture, and Society*'s levetid. Den mest naturlige oversigt vil derfor bestå i at se på tidsskriftets titel og den måde, som de tre bestandele: 'Theory', 'Culture', og 'Society', er blevet behandlet på. Den sociologiske og kulturteoretiske teoridiskussion tager udgangspunkt i størsteparten af de nutidige kultur- og sociologiske teorier med hovedvægten på socialkonstruktivism og postmodernisme, dvs. med udgangspunkt i navne som Elias, Giddens, Bourdieu, Foucault, Beck, Baumann, Deleuze og Guattari og Kristeva.

Kulturteorien har taget udgangspunkt i en kulturdiskussion, der stræk-

ker sig fra humanistiske analyser af film- og tekstkultur til hverdagskultur og populærkultur. Den sociologiske teoretiske diskussion, som *Theory, Culture, and Society* har givet plads til, har omfattet stort set samtlige sociologiske teoretiske standpunkter: Giddens strukturationsteori og modernitetsbetragtninger, Ulrich Becks risikosamfundsanalyser, Elias' civilisationsteori, Baumanns postmodernisme, Bourdieus sociologi, feministiske teorier, globaliseringsteorier og sociologisk teknologiteori.

Culture

Som nævnt har tidsskriftets inderkreds ikke været specielt interesseret i en kodificering af den kulturteoretiske tilgang, men nærmest taget den for givet. Man finder derfor en række diskussioner af kulturteori i tidsskriftet, men intet forsøg på at opnå en konsensus. De genstandsfelter, der har været behandlet i artiklerne, har derfor været alle former for kulturfænomener dvs. fra massekultur (film, ungdomskultur, konsumkultur, teknologisk kultur) til finkultur.

I det store og hele er angrebsvinklen en "blød" dekonstruktivisme sådan at forstå, at hverdagskulturens common sense karakter og dens konstruktionsprincipper undersøges, samtidig med at den borgerlige finkulturs distinktive processer er genstand for en dekonstruktion eller demaskering. Som helhed tages det moderne samfunds kulturfænomener alvorligt som selvstændige rammer for modernitetens liv. Som tiden er gået, er interessen for "modstandspotentiale-søgning" forsvundet, dvs. den problematik, som var gældende i 70'ernes og 80'ernes ungdoms-, minoritets-, og arbejderkulturforskning. Selvom den oprindelige inspirationskilde var Adorno, er tidsskriftets linie ikke præget af tysk kulturpessimisme. Spørgsmålet er, om *Theory, Culture, and Society* i virkeligheden har nogen

anden linie end den, at kulturproblematikken bør være en central del af det sociologiske projekt.

Samtidig med denne afsøgning af hverdags- og populærkulturens konstruktionsmåder tager man elitekulturen op til en tilsvarende dekonstruktion. Inspirationskilderne er de snart næsten usporlige rester af den neomarxistiske kulturkritik og Bourdieu, men med tiden er neomarxismen og Adorno nærmest forsvundet, og Baudrillard og den postmoderne kulturrelativisme har været dominerende ikke mindst i de bidrag, der behandler konsumkulturen.

Society

Selvom *Theory, Culture, and Society* oprindeligt blev etableret i opposition til 70'ernes mainstream sociologi, har redaktionen bevidst inddraget den klassiske og nyklassiske sociologi i sine diskussioner. Der er heller ikke her tale om et fælles program, men en sociologisk analyse, der er præget af den enkelte forfatters personlige tilgang. Men inspirationskilderne er som sagt i sær Bourdieu, Elias og Foucault.

Hvis *Theory, Culture, and Society* for tyve år siden blev etableret i opposition til det, der dengang var mainstream sociologi, så er situationen i dag helt anderledes. Det er *Theory, Culture, and Society*, der er på vej til at blive mainstream. De dominerende temaer har været globalisering, modernitet, teknologi, konsumsamfundet, magt, aldring, socialt køn og krop.

Eksempler

De følgende eksempler intenderer ikke at være repræsentative, men er valgt for at vise bredden i aktiviteterne, som de kommer til udtryk i monografier og antologier. Eksemplerne rækker således fra kulturgeografi, aldringens sociologi, informatik, religion til litteraturvidenskab. Det karakteristiske ved *Theory, Culture,*

and Society-tilgangen er dog ikke alene bredden i de temaer, der behandles, men også sammenkædningen af temaer og teoretiske synsvinkler. Netop sammenkædningen af emner og teoretiske analyseformer er måske det mest karakteristiske for *Theory, Culture, and Society*. Med sammenkædning menes f.eks. en kopling mellem kropsstudier og informationsteknologi til "cyberbodies" eller koplingen mellem kropssociologi og religionssociologi.

Aldringens sociologi er blevet et af prioritetsområderne. Her har Mike Featherstone og Bryan Turner udgjort de drivende kræfter. Mike Featherstone bidrog selv med teorien om "alderdommens maske", altså den situation, at den aldrende person "indeni" føler sig yngre end sin "ydre" kropslige fremtoning. I antologien *Images of Aging* bidrog Mike Featherstone selv med en artikel, der kan siges at være symptomatisk, nemlig "Post-bodies, Aging and Virtual Reality", der som titlen siger, forbandt de temaer, som er karakteristiske for "inderkredsen", nemlig en diskussion af alderens maske med kropssociologiske utopier og teknologiske utopier om virtual reality. Turners artikel i samme antologi er ligeså karakteristisk gennem sin kombination af kropssociologien og ny teknologi.

Re-forming the Body af Philip Mellor og Chris Shilling (1997) kombinerer kropssociologien med religionssociologien gennem en historisk gennemgang af den europæiske civilisations religiøse og verdslige disciplineringsformer af kroppen. Denne monografi dokumenterer en fornyet interesse i religionssociologien, der så at sige skal revitaliseres gennem en forbindelse med kropssociologien.

Formations of Class and Gender af Beverly Skeggs (1997) repræsenterer et bidrag til en feminisme med rødder i *Theory, Culture, and Society*-tilgangen. Fokus er

på det modsætningsfyldte i den kvindelige kropslighed, der kommer til udtryk i de specifikke "krydsninger" af socialt køn og klasse, der karakteriserer kvindeligheden. Det kvindelige sociale køn konstrueres gennem særlige reguleringsformer, der kombinerer respektabilitet og seksualitet i en særlig kvindelig fremtoning af 'glamour'.

Contested Natures af Phil Macnaghten og John Urry (1998) behandler naturen som et kampfelt mellem forskellige kulturelle natursyn og kulturelle udnyttelsesformer. Tematikken er igen typisk for den kulturteoretiske problematik, der på en eller anden måde er fælles for *Theory, Culture, and Society*. Emnet er her naturen og menneskets forhold til naturen. Forfatterne distancerer sig fra både "miljø-realismen" og "miljø-idealismen", og sigtet med bogen er at vise naturens karakter af en flerhed af konfligerende kulturelle konstruktioner.

Cyberpunk, Cyberbodies

Kredsen omkring *Theory, Culture, and Society* har fra starten ligeledes anlagt en kulturanalytisk vinkel på teknologi og har fra den spæde internetstart kastet sig ud i spekulationer om netværkskulturen. Cyberpunk og cyberbody-diskussion er et godt eksempel. Cyberpunk kan ses som en hybrid af respektløs undergrundskultur og internetsteknologi, og denne diskussion fik tidligt sin plads i tidsskriftet. Det samme kom til at gælde Cyborgs og Cyberbodis (hybridiseringen af organiske systemer, kroppe og informationsteknologisk hardware og software).

Det karakteristiske for behandlingen heraf har været at se informationsteknologien som en kulturteknologi, dvs. en særlig form for produktion af nye kulturelle objekter og nye kroppe. Med en utopisk begejstring kastede *Theory, Culture, and Society* sig ud i spekulationer om fremtidens virtuelle kroppe med inspira-

tion fra litteratur, postmoderne filosofi og cybersociologi.

Informationskulturen blev taget op igen gennem en karakteristisk satsning på informationsteknologien som en kulturel konstruktion (*Body and Society* 1995). Temaet omkring cyberbodies blev behandlet i *Theory, Culture, and Society* og udgivet som et særnummer. Temaet om cyberbodies forbinder i en vis forstand samtlige temaer, der har interesse for *Theory, Culture, and Society*-kredsen: informationsteknologi og informationskultur, krop og ungdomskultur.

Med antologien *Bakhtin and the Human Sciences* (Bell & Gardiner 1998) er vi i grænselandet mellem litteraturvidenskab og sociologi. Den russiske litteraturteoretiker er allerede blevet brugt i kultur- og kropsanalyser til at påvise karnevalismen, dvs. den rituelle og groteske omvendning af sociale hierarkier. Forfatterne i denne antologi vil gå videre og benytter Bakhtins tanker om den polyfone roman til skabelsen af en dialogisk eller polyfon sociologi, dvs. en sociologi, der skal kunne opfange mangfoldigheden af sociale "stemmer" og positioner.

Krop og samfund

Body and Society blev lanceret som en aflægger til *Theory, Culture, and Society* i 1995. Kroppen som tema var allerede blevet taget op i modertidsskriftet. Bryan S. Turner havde i 1984 udgivet bogen *Body and Society* og hørte til inderkredsen. Tidsskriftet *Body and Society* blev et forum for den engelsksprogede diskussion af kropssociologien i dens forskellige afskygninger inden for den generelle sociologi, feministisk kropsdebat, sundheds-sociologi, cyberbodies etc. *Body and Society* blev ikke mindst et forum for den yngre generation af sociologer inden for medicinsk sociologi, feministisk teori og cyborgkultur, og de fleste af dem hjemhørende i England, USA og Australien.

Måske har disse på kropssociologiens felt udvist den største originalitet. Kropsmodifikation blev udkastet som tema for en mindre konference i 1997. Kropsmodifikation er en fællesbetegnelse for alle de ændringer, der kan ske med kroppen: skarifikation, tatovering, piercing, lem-læstelse, kropsudsmykning, dvs. vidt forskellige indgreb og markeringer af den sociale krop.

Body and Society er ligesom *Theory, Culture, and Society* som sagt ikke præget af nogen bestemt teoretisk linie, men mere af en åben problematik. Diskussionen af socialkonstruktivismen i dens forskellige former har optaget en betydelig plads. Her har Frank og Radkeys debat om personens handlings- og reaktionsmønstre i forhold til diskurser og disciplinerings teknikker i forbindelse med kroppen været det mest lidenskabelige og prægnante eksempel. Hvor Frank vil bevare et personligt og kropsligt reaktionspotentiale i form af kroppenes "forsonende alkymi", har Radkeys argumenteret for et socialkonstruktivistisk standpunkt med udgangspunkt i Foucault.

Tidsskriftet har derudover givet plads til debatter, der strækker sig fra kvindelige tyrefægttere til smertebehandling. Det er svært at sætte de sædvanlige disciplin-etiketter på artiklerne. Tematisk rækker de fra medicinsk sociologi til cyborg-sociologi. *Body and Society* har derfor i vid udstrækning givet plads til yngre bidragydere og til temaer og synspunkter, der ville have svært ved at finde plads i mere etablerede tidsskrifter.

Vurdering

Det er lykkes *Theory, Culture, and Society* både at placere sig som eet af de mest centrale tidsskrifter i den nyere sociologi og sociologiske og humanistiske kulturteori og er samtidigt blevet et udtryk for en globalisering af den sociologiske teori

og dens genstandsfelter. Som det er blevet antydnet, er spændvidden både i de teoretiske synsvinkler og de emner, der behandles betydelig, og dette indtryk forstærkes af, at *Theory, Culture, and Society* ynder at sammenkæde emner på tværs af etablerede disciplingrænser. Denne sociologiske og kulturteoretiske fantasifuldhed er *Theory, Culture, and Society* styrke.

Faren ved denne tilgang består i, at der skydes med spredeshagl efter alt, hvad der rører sig på det kulturelle felt. Faren ligger ligeledes i en for overfladisk reception af de franske mestertænkere, inklusive dem, der ikke vil være mester-tænkere. Man kan i *Theory, Culture, and Society* savne en sans for dybden og radikaliteten hos de franske poststrukturalister og postmodernister og især en sans for positionernes uforenligheder. Man er for hurtige til at trække på Foucault, Bourdieu, Derrida og Lacan og bruge de ideer, der passer een. Europa har stadig sine distinkte sociologiske og filosofiske miljøer til en vis grad præget af nationalsprog og sprogkompetencer. Forfattere som Deleuze og Guattari har således fået en betydelig gennemslagskraft i England, Australien og USA, mens de i Frankrig har haft en helt anden status, nemlig som poststrukturalister blandt så mange andre fantasifulde poststrukturalister.

Der ligger således en fare i en overfladisk "positivering" af Foucault, Derrida og lignende former for dekonstruktivisme. Det vil sige, at de franske poststrukturalisters radikalisme files til og forvandles til en mere uskyldig kulturanalyse. Den anglo-amerikanske reception har bestået i en "positivering" og i en elekticisme, der ikke har øje for positionernes eventuelle uforenlighed. Faren ligger i en nivellering, hvor sociologiens klassikere, nyklassikere og 70'ernes og 80'ernes franske poststrukturalisme amalgameres med litteraturteori, dis-

kursanalyse, psykoanalyse og kropsanalyse alt efter forgodtbefindende.

Theory, Culture, and Society har derfor været forum for en udbredelse og diskussion af franske filosoffer og kulturteoretikere, der i hjemlandet Frankrig har en helt anden position. Her er de ikke genstand for skoledannelse, men fremstår i typisk fransk akademisk stil som store personer, der tænker store tanker (eventuelt med en lille skare adepter). Europa er stadig delt op i sproglige og nationale enklaver med hver deres akademiske stil. Det er således karakteristisk, at Deleuze og Guattari ikke i Frankrig har givet anledning til nogen speciel omtale, mens de i den anglosaksiske verden har fået et publikum og en omtale, der langt overgår diskussionen i hjemlandet. Der er ligefrem særlige Deleuze og Guattari-reoler i visse store boghandler i England.

Theory, Culture, and Society er i sig selv et bevis for kulturforskningens globalisering på trods af sproglige og akademiske barrierer. Fra den ydmyge begyndelse på et perifert "Poly" i Storbritanniens periferi har *Theory, Culture, and Society* etableret sig som et globalt forum for nye temaer og nye teoretiske synsvinkler. Man kan ikke klandre tidsskriftet for, at udgiverkredsen ikke har ønsket eller villet etablere en "kanon" for kulturforskning. Formentlig er tidspunktet slet ikke inde til en teoretisk syntese. Det gælder også "af-læggeren" *Body and Society*. Mike Featherstone og den øvrige inderkreds er tilfredse med at være katalysator for sociologiske og humanistiske kulturstudier i global sammenhæng og selv bidrage uden prætentioner om en kulturforskningens syntese. I den tid, som *Theory, Culture and Society* har været på banen er der sket en udviskning af forskellene mellem det, der engang hed 'mainstream sociology' (strukturfunktionalisme og sociologiske empiricisme). Det har *Theory, Culture, and Society* selv bidraget til. Men resultatet

kan efter forgodtbefindende karakteriseres som et frugtbart nybrud eller en postmoderne forvirring. Hvis både den klassiske sociologi og den neoklassiske modernitetstænkning levede i en symbiose med modernitetens store fortælling, så deler *Theory, Culture, and Society* og den sociologiske kulturforskning skæbne med sine moderne og postmoderne objekter: proliferationen af kulturteoretiske analyseformer og objekter i et globalt netværk af sociologer og kulturforskere uden nogen fælles standard andet en gårsdagens mestertænkere: Bourdieu, Foucault, Baudrillard, Elias. Vinduerne står vidt åbne til litteraturteori, filosofi, semiotik, psykoanalyse og kropsanalyse. Sociologiens hus har så store og åbne døre og vinduer, at man må spørge sig selv, om sociologien overhovedet udgør en bygning i sig selv.

Litteratur

- Body and Society* 1995: "Cyberspace, Cyberbodies and Cyberpunk", Volume 1, number 3-4, Nov. Sage.
- Featherstone, M. og A. Wernick 1995: *Images of Aging*, London: Routledge.
- Featherstone, M. (ed.) 1998: i *Ampersand* number 1, Nottingham.
- Macnaghten, Ph. og J. Urry: *Contested Natures* 1998: London: Sage.
- Mayerfeld Bell, M. og M. Gardiner (eds.) 1998: *Bakhtin and the Human Sciences*. London: Sage.
- Mellor, Ph. A. og Ch. Shilling 1997: *Reforming the Body*. London: Sage.
- Skeggs, B. 1997: *Formations of Class and Gender*. London: Sage.